

Latvijas Republikas tiesībsargs

Baznīcas iela 25, Rīga, LV-1010, tālr.: 67686768, e-pasts: tiesibsargs@tiesibsargs.lv, www.tiesibsargs.lv

Rīgā

19.08.2026.

Nr. 1-12/20

**Siguldas novada pašvaldības Sociālās aprūpes centra
vadītājai O. Volosatovai**
sac.sigulda@sigulda.lv

**Siguldas novada pašvaldības
Sociālās aprūpes centra struktūrvienības
“Sociālās aprūpes māja “Mālpils””
vadītājai S. Balodei**
sandra.balode@sigulda.lv

Siguldas novada pašvaldībai
pasvaldiba@sigulda.lv

Labklājības ministrijai
lm@lm.gov.lv

**Ziņojums par cilvēktiesību nodrošināšanu Siguldas novada pašvaldības Sociālās aprūpes centra
struktūrvienībā “Sociālās aprūpes māja “Mālpils””**

Tiesībsarga likuma¹ 11. panta 6. punkts noteic, ka viena no tiesībsardzes funkcijām ir īstenot Konvencijas pret spīdzināšanu un citiem nežēlīgas, necilvēcīgas vai pazemojošas izturēšanās vai sodīšanas veidiem Fakultatīvajā protokolā minētos valsts preventīvā mehānisma uzdevumus. Preventīvā mehānisma ietvaros viens no galvenajiem tiesībsardzes pienākumiem ir veikt regulāras vizītes, tostarp bez iepriekšēja brīdinājuma, iestādēs, kurās cilvēkiem ir vai var tikt ierobežota brīvība, lai novērstu sliktas izturēšanās riskus. Vizīšu laikā Tiesībsarga biroja darbiniekiem ir tiesības brīvi pārvietoties visā iestādes teritorijā, vienatnē tikties ar iestādes klientiem, kā arī pieprasīt un saņemt no iestādes administrācijas jebkāda veida dokumentus, paskaidrojumus un citu informāciju.

Pamatojoties uz minēto, Tiesībsarga biroja darbinieki 2026. gada 23. jūlijā bez iepriekšēja brīdinājuma apmeklēja Siguldas novada pašvaldības Sociālās aprūpes centra struktūrvienību

¹ [Tiesībsarga likums](#) [aplūkots 29.07.2026.].

“Sociālās aprūpes māja “Mālpils”” (turpmāk – Centrs), kas atrodas Garkalnes ielā 8, Mālpilī, Mālpils pagastā, Siguldas novadā, LV-2152. Vizītes mērķis bija iepazīties ar cilvēktiesību nodrošināšanas aspektiem Centrā un noskaidrot, kā tiek nodrošināta veselības aprūpes pakalpojumu pieejamība klientiem, klientu tiesības uz privātās dzīves neaizskaramību, kā arī izvērtēt vispārējos sadzīves apstākļus.

Vizītes laikā Centrā sniegtie pakalpojumi tika vērtēti atbilstoši šobrīd spēkā esošajiem Latvijas Republikas normatīvajiem aktiem, tostarp Sociālo pakalpojumu un sociālās palīdzības likumam, Ministru kabineta 2017. gada 13. jūnija noteikumiem Nr. 338 “Prasības sociālo pakalpojumu sniedzējiem”, Ministru kabineta 2000. gada 12. decembra noteikumiem Nr. 431 “Higiēnas prasības sociālās aprūpes institūcijām”, Ministru kabineta 2019. gada 2. aprīļa noteikumiem Nr. 138 “Noteikumi par sociālo pakalpojumu saņemšanu” un Ministru kabineta 2012. gada 13. marta noteikumiem Nr. 172 “Noteikumi par uztura normām izglītības iestāžu izglītojamiem, sociālās aprūpes un sociālās rehabilitācijas institūciju klientiem un ārstniecības iestāžu pacientiem”. Tāpat Centra nodrošināto pakalpojumu klāsts tika vērtēts atbilstoši starptautiskajos cilvēktiesību dokumentos noteiktajām prasībām, tostarp Eiropas Cilvēktiesību un pamatbrīvību aizsardzības konvencijai, Apvienoto Nāciju Organizācijas (turpmāk – ANO) Vispārējai cilvēktiesību deklarācijai, ANO Starptautiskajam paktam par pilsoņu un politiskajām tiesībām, ANO Konvencijai par personu ar invaliditāti tiesībām, Eiropas Konvencijai par spīdzināšanas un necilvēcīgas vai pazemojošas rīcības vai soda novēršanai (turpmāk – CPT) ziņojumiem par vizītēm Eiropas Padomes dalībvalstīs.

Vizītes dienā Tiesībsarga biroja darbinieki tikās ar Siguldas novada pašvaldības Sociālās aprūpes centra vadītāju Olgu Volosatovu, Centra vadītāju Sandru Balodi un citiem atbildīgajiem darbiniekiem. Tāpat vizītes laikā Tiesībsarga biroja darbinieki intervēja Centra klientus, lai noskaidrotu viņu viedokli par sniegtā ilgstošas sociālās aprūpes un sociālās rehabilitācijas pakalpojuma kvalitāti.

1. Vispārīgā informācija par Centru

Saskaņā ar Labklājības ministrijas Sociālo pakalpojumu sniedzēju reģistrā iekļauto informāciju Centrs sniedz ilgstošas sociālās aprūpes un sociālās rehabilitācijas pakalpojumus.² Vizītes dienā Centrā ilgstošas sociālās aprūpes un sociālās rehabilitācijas pakalpojumu saņēma 32 klienti. No tiem trim klientiem bija ārsta apstiprināta cukura diabēta diagnoze.

² [Sociālo pakalpojumu sniedzēju reģistrs](#) [aplūkots 31.07.2026.].

Vizītes laikā Centra atbildīgie darbinieki nespēja sniegt informāciju par to klientu skaitu, kuriem nepieciešama pozicionēšana.

Centrā pakalpojumu saņēma klienti no Siguldas novada pašvaldības, Ropažu novada pašvaldības un Rīgas valstspilsētas pašvaldības.

Ilgstošas sociālās aprūpes un sociālās rehabilitācijas pakalpojuma maksa Centrā ir 38 euro diennaktī par vienu personu.

2. Klientu līdzdalība un individuālo vajadzību nodrošināšana

Atbilstoši Sociālo pakalpojumu un sociālās palīdzības likuma³ 30. panta pirmajai daļai ilgstošas sociālās aprūpes un sociālās rehabilitācijas institūcijas vadītājs izveido sociālās aprūpes padomi, kuras sastāvā ietilpst minētajā institūcijā dzīvojošās personas, to radinieki, institūcijas darbinieki un vietējās pašvaldības pārstāvji, lai sekmētu tajā dzīvojošo personu tiesību ievērošanu. Centrā ir izveidota un faktiski darbojas sociālās aprūpes padome. Tomēr tās sastāvā ir tikai viens klients. Ieteicams palielināt klientu pārstāvniecību Centra sociālās aprūpes padomē, lai nodrošinātu viedokļu dažādību.

Iepazīstoties ar Centra iekšējiem normatīvajiem aktiem, secināts, ka Siguldas novada pašvaldības Sociālās aprūpes centra Iekšējo noteikumu Nr. 3/2026 "Par klienta personīgajiem naudas līdzekļiem" 14. punktā norādīts, ka, ja klients veselības stāvokļa dēļ nevar iepirkties vai viņam nav tuvinieku, pēc klienta lūguma iepirkšanos var veikt Centra vadītājas norīkots darbinieks. Tomēr sarunās ar Centra klientiem Tiesībsarga biroja darbinieki noskaidroja, ka klientiem, kuri veselības stāvokļa dēļ paši nevar doties uz veikalu, praksē nav iespēju lūgt Centra darbiniekiem veikt nepieciešamos pirkumus. Vairāki klienti norādīja, ka viņi vēlētos, lai darbinieks par klienta personīgajiem naudas līdzekļiem iegādātos veikalā nepieciešamās preces, tomēr šādu lūgumu viņi nevar izteikt, jo darbinieki iepirkšanos klientu vajadzībām neveic. Piemēram, viena no klientēm norādīja, ka ļoti vēlētos saldējumu un ka viņai tam ir nepieciešamie naudas līdzekļi, taču nav neviena, kas varētu to viņai atnest no veikala. Arī sarunās ar Centra darbiniekiem tika apstiprināts, ka šobrīd nepastāv prakse veikt iepirkšanos klientu vajadzībām.

Rekomendācijas:

- 1. Aicinu Centra administrāciju palielināt klientu pārstāvniecību Centra sociālās aprūpes padomē.**

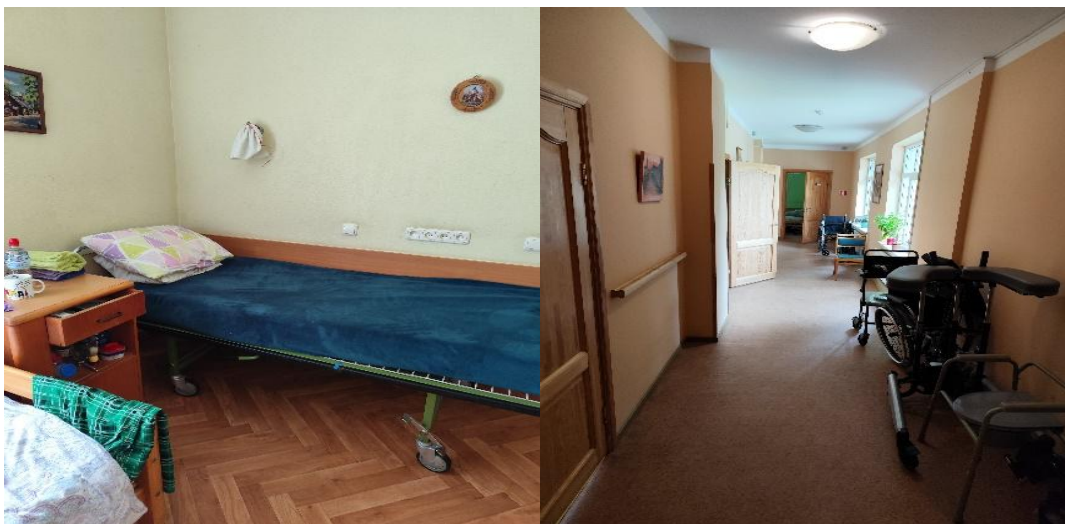
³ [Sociālo pakalpojumu un sociālās palīdzības likums](#) [aplūkots 31.07.2026.].

2. Aicinu Centra administrāciju nodrošināt klientiem iespēju, kuri veselības stāvokļa vai citu objektīvu apstākļu dēļ paši nevar doties uz veikalu, pēc viņu lūguma izmantot Centra darbinieku palīdzību nepieciešamo preču iegādei par klienta personīgajiem naudas līdzekļiem, ievērojot klienta tiesības rīkoties ar saviem naudas līdzekļiem un nodrošinot atbilstošu iepirkšanās procesa uzskaiti un pārskatāmību.

3. Vispārējie sadzīves apstākļi

Centrs ir izvietots vienstāva ēkā, kurā ir nodrošinātas klienta pamatvajadzībām atbilstošas dzīvojamās un koplietošanas telpas: klientu guļamistabas, sanitārās telpas, virtuve, atpūtas telpa, darbinieku kabineti, kā arī administrācijas un saimniecības telpas. Dzīvojamās telpas pamatā sastāv no divvietīgām un dažām trīsvietīgām istabām.

Pozitīvi vērtējams, ka klienti ar demenci tiek izmitināti kopā vienā istabā, tai pat laikā tie nav nošķirti atsevišķā slēgtā nodaļā.

Izvērtējot vispārējos sadzīves apstākļus, konstatēts, ka Centrā ilgstoši nav veikti remontdarbi. Atsevišķās klientu istabās un atpūtas telpā sienu krāsojums un tapetes ir nolietojušās, sienās ir redzamas plaisas, tās ir apbružātas, vietām ir nodrupis apmetums, kā arī konstatētas bojātas elektrības kontaktligzdas. Turklāt sanitārajās telpās ir jūtama izteikta kanalizācijas smaka. Tāpat atsevišķās klientu istabās bija jūtama izteikti nepatīkama smaka, kas, iespējams, norāda uz nepietiekamu telpu vēdināšanu vai klientu higiēnas trūkumu.

Ņemot vērā iepriekš minēto, aicinu Centra administrāciju veikt remontdarbus klientu istabās un koplietošanas telpās, tostarp sanitārajās telpās, lai nodrošinātu sadzīves apstākļu atbilstību klientu vajadzībām.

Vizītes laikā tika konstatēts, ka atsevišķās klientu istabās un gaitenī logiem ir noņemti rokturi. Centra darbinieki norādīja, ka tas tiek darīts drošības apsvērumu dēļ. Tomēr pēc Centra telpu apskates un sarunām ar klientiem Tiesībsarga biroja darbinieki neguva apliecinājumu šādas prakses nepieciešamībai. Jāuzsver, ka slikti sadzīves apstākļi sociālās aprūpes iestādēs paši par sevi var radīt necilvēcīgu vai pazemojošu izturēšanos pret klientiem.⁴ Turklāt arī tādu vispārēju drošības pasākumu piemērošana, kas bez individuāla pamatojuma ierobežo klientu iespējas brīvi izmantot savas dzīves telpas elementus, var būtiski ietekmēt klientu pašsajūtu, autonomiju un dzīves kvalitāti. Tādēļ šādu ierobežojumu piemērošanai būtu jābūt objektīvi pamatotai, samērīgai ar konkrēto risku

⁴ Eiropas Komitejas spīdzināšanas un necilvēcīgas vai pazemojošas rīcības vai soda novēršanai (CPT) 2020. gada 21. decembra Faktu lapa "Personas, kurām atņemta brīvība sociālās aprūpes iestādēs" 6. punkts. [aplūkots 31.07.2026.].

un regulāri pārskatītai, lai novērstu situāciju, kad drošības apsvērumi tiek izmantoti kā pamatojums vispārējai un klientu individuālajām vajadzībām neatbilstošai praksei.

Pozitīvi vērtējams, ka atsevišķas klientu istabas bija iekārtotas mājīgā un individualizētā vidē, tajās atradās klientu personīgās mantas, fotogrāfijas un citi individualizējoši elementi.

Pozitīvi vērtējams, ka pie ieejas Centra ēkā ir ierīkots panduss, kas nodrošina vides pieejamību un iespēju personām ar kustību traucējumiem iekļūt institūcijā un pārvietoties tās teritorijā. Minētais atbilst Ministru kabineta 2000.gada 12.decembra noteikumu Nr. 431 “Higiēnas prasības sociālās aprūpes institūcijām”⁵ 29. punktam, kas nosaka, ka pieaugušo sociālās aprūpes institūcijās personām jānodrošina iespēja iekļūt dzīvojamā ēkā ar ratiņkrēslu. Centra pieguļošā teritorija ir labiekārtota pastaigām svaigā gaisā un brīvā laika pavadīšanai. Tajā ir pieejama plaša atpūtas zona ar izbūvētiem celiņiem, atpūtas soliņiem un lapeni.

⁵ [Ministru kabineta 2000. gada 12. decembra noteikumi Nr. 431 “Higiēnas prasības sociālās aprūpes institūcijām”](#) [aplūkoti 06.08.2026.].

Rekomendācijas:

- 1. Aicinu Centra administrāciju** nodrošināt remontu klientu istabās, koplietošanas un sanitārajās telpās.
- 2. Aicinu Centra administrāciju** nodrošināt regulāru telpu vēdināšanu, kā arī izvērtēt un nepieciešamības gadījumā uzlabot telpu ventilācijas sistēmu.

4. Klientu privātuma nodrošināšana Centrā

Vizītes dienā Tiesībsarga biroja darbinieki novēroja, ka atsevišķiem Centra klientiem nav nodrošināts pilnvērtīgs privātums. Konstatēts, ka klientu istabās, kurās izmitināti vairāki klienti, tostarp klienti, kuriem nepieciešams izmantot sēdpodu, nav pieejami norobežojošie aizslietņi. Sarunās ar klientiem noskaidrots, ka viņi paši pret šādu praksi neiebilst, tomēr nav pieļaujama situācija, ka klientiem nav nodrošināta iespēja saglabāt privātumu, izmantojot sēdpodu citu istabas biedru klātbūtnē.

Centrā pakalpojumus saņem arī guļoši klienti un personas ar funkcionāliem traucējumiem. Līdz ar to arī gadījumos, kad klientiem ar funkcionāliem traucējumiem tiek mainīti inkontinences līdzekļi, ir jāizmanto norobežojošie aizslietņi, lai nodrošinātu viņu privātumu.

Rekomendācija: aicinu Centra administrāciju nodrošināt privātās dzīves neaizskaramības principa ievērošanu situācijās, kad istabās dzīvo guļoši klienti vai personas ar funkcionāliem traucējumiem, nodrošinot atbilstošu norobežojumu (aizslietņus) higiēnas procesu laikā.

5. Cieņpilnas attieksmes pret klientiem nodrošināšana Centrā

5.1. Personīgās higiēnas pasākumi

Izvērtējot Centra aprūpes plānus, Tiesībsarga biroja darbinieki konstatēja, ka Centra klientu personīgās higiēnas pasākumi, tostarp mazgāšana, nagu kopšana un gultas veļas maiņa tiek nodrošināta vidēji trīs līdz četras reizes mēnesī. Tomēr izlases kārtībā, pārbaudot klientu lietas un tajās esošos aprūpes plānus, secināts, ka vienam klientam mazgāšana, nagu kopšana un gultas veļas maiņa notika divas reizes mēnesī – 2026. gada 21. maijā un 2026. gada 31. maijā. Apskatot cita klienta aprūpes plānu, secināts, ka personīgās higiēnas pasākumi notika trīs reizes mēnesī – 2026. gada 14. maijā, 21. maijā un 28. maijā. Vēl viena klienta aprūpes plānā bija norādīts, ka mazgāšana, nagu kopšana un gultas veļas maiņa notika 2026. gada 5. maijā, 19. maijā un 26. maijā. Šāda prakse neliecina par cieņpilnu attieksmi pret Centra klientiem. Satversmes tiesa ir atzinusi, ka cilvēka cieņa ir neatņemama pamattiesība, kas piemīt ikvienam cilvēkam, un ka cilvēka cieņas

princips uzliek valstij pienākumu nodrošināt pamattiesības ikvienai personai un personu grupai.⁶ Ministru kabineta 2000. gada 12. decembra noteikumu Nr. 431 "Higiēnas prasības sociālās aprūpes institūcijām" 14.¹ punkts noteic, ka aprūpējamām personām – gulošām personām ne retāk kā reizi septiņās dienās, savukārt pārejām personām ne retāk kā reizi 10 dienās, ir jānodrošina iespēja siltā ūdenī nomazgāt visu ķermeni, noskūt bārdu, apgriezt nagus, kā arī vismaz reizi divos mēnešos apgriezt matus. Jāatzīmē, ka iepriekš minēto klientu aprūpes plānos nebija atzīmes, ka personīgās higiēnas pasākumi nenotika objektīvu iemeslu dēļ, piemēram, slimības vai īpašu ārstniecības personas norādījumu dēļ. Tāpat atsevišķās klientu istabās bija jūtama izteikta smaka, kas visticamāk veidojās tādēļ, ka gulošiem klientiem savlaicīgi netiek mainīti inkontinences līdzekļi un netiek veikti personīgās higiēnas pasākumi.

Pozitīvi vērtējams, ka zobu un mutes dobuma kopšana tiek nodrošināta katru dienu. Tomēr vienam klientam 2026. gada 27. maijā zobu un mutes dobuma higiēna netika veikta nezināmu apstākļu dēļ.

Izlases kārtībā vizuāli apskatot atsevišķu klientu kājas, tika konstatēts, ka Centra atbildīgie darbinieki nav nodrošinājuši klientu kāju nagu kopšanu un nepieciešamo ārstēšanu. Tādēļ rodas šaubas par aprūpes grafikos norādītās informācijas patiesumu.

Nemot vērā klientu aprūpes dokumentācijas nozīmi aprūpes nepārtrauktības, sniegto pakalpojumu kvalitātes uzraudzības un klientu tiesību aizsardzības nodrošināšanā, būtiski ir veikt pilnīgu, savlaicīgu un precīzu aprūpes procesa dokumentēšanu par katru klientu. Izvērtējot aprūpes plānus

⁶ [Satversmes tiesas 2020. gada 12. novembra spriedums lietā Nr. 2019-33-01](#), 12.2. punkts [aplūkots 19.08.2026.].

un faktisko situāciju Centrā, secināts, ka aprūpes plāni tiek aizpildīti fragmentāri un ir grūti izsekot klientiem sniegtajiem aprūpes pakalpojumiem.

Vizītes laikā Tiesībsarga biroja darbinieki konstatēja, ka vienai no Centra klientēm bija izteikti sausa kāju āda. Kliente norādīja arī uz ādas niezi un informēja, ka kāju ādas kopšanai un mitrināšanai krēmi netiekot lietoti.

Ņemot vērā minēto, Centram nepieciešams nodrošināt klientiem viņu individuālajam veselības un funkcionālajam stāvoklim atbilstošu ādas kopšanu, tostarp regulāru ādas mitrināšanu ar piemērotiem kopšanas līdzekļiem. Īpaša uzmanība ādas kopšanai pievēršama senioriem, jo līdz ar novecošanu āda kļūst plānāka, sausāka un jutīgāka, samazinās tās dabiskā aizsargbarjera un spēja saglabāt mitrumu. Tādēļ nepietiekama ādas kopšana var veicināt niezi, diskomfortu, ādas plaisāšanu un bojājumus, kā arī palielināt ādas iekaisuma un infekciju risku.

Līdz ar to ādas kopšana Centra klientiem būtu nodrošināma ne tikai pēc klienta sūdzībām vai jau konstatētu ādas bojājumu gadījumā, bet arī preventīvi, atbilstoši klienta individuālajām vajadzībām. Ja klientam ir novērojams izteikts ādas sausums, nieze vai citi ādas stāvokļa traucējumi, nepieciešams izvērtēt arī medicīniskās aprūpes nepieciešamību un nodrošināt atbilstošu veselības aprūpes speciālista iesaisti.

5.2. Klientu pozicionēšana

Izvērtējot Centra dokumentāciju, Tiesībsarga biroja darbinieki konstatēja, ka lēmumus par Centra klientu pozicionēšanu pieņem sociālais rehabilitētājs. Atbilstoši sociālā rehabilitētāja profesijas standartam sociālais rehabilitētājs plāno, vada un organizē klientu sociālās aktivizēšanas darbu; veicina klientu sociālā statusa atgūšanu un iekļaušanos sabiedrībā; piedalās un izstrādā sociālās rehabilitācijas plānu sadarbībā ar starpprofesionāļu komandu un īsteno sociālās rehabilitācijas pakalpojumu; veicina klientu līdzdarbību sociālās rehabilitācijas plāna sastādīšanā un īstenošanā; savas kompetences ietvaros veicina klientu sociālo prasmju, spēju un iemaņu apguvi, pilnveidi un uzturēšanu; savas kompetences ietvaros piedalās sociālās rehabilitācijas pakalpojuma rezultātu novērtēšanā un izstrādā priekšlikumus to pilnveidei.⁷ Ievērojot minēto, lēmuma par pozicionēšanu pieņemšana nav sociālā rehabilitētāja kompetencē. Lai praksē veiksmīgi varētu izmantot personas pozicionēšanu kā aprūpes pamatu personām ar dažādu kustību ierobežojumiem, kas rada draudus

⁷[Profesionālās izglītības un nodarbinātības trīspusējās sadarbības apakšpadomes 2021. gada 15. decembra sēdes protokols Nr. 7 "Sociālais rehabilitētājs profesijas standarts". \[aplūkots 03.08.2026.\].](#)

spiediena radītu ādas bojājumu rašanās gadījumiem, ir nepieciešamas pamata zināšanas par ādas veseluma izvērtēšanu, riska faktoriem, kas var radīt bojājumus, un pozicionēšanas pamatprincipiem.⁸ Turklāt nav skaidri noteikts un dokumentāri izsekojams, kurš no Centra atbildīgajiem darbiniekiem uzrauga klientu pozicionēšanas procesu. Līdz ar to lēmumus par klientu pozicionēšanu ir jāpieņem ārstniecības personai. Jānorāda, ka Siguldas novada pašvaldības Sociālās aprūpes centra Sociālās aprūpes un sociālās rehabilitācijas procesa norises kārtībā, turpmāk – Centra sociālās aprūpes un sociālās rehabilitācijas procesa norises kārtība, ir norādīts, ka sociālā rehabilitētāja kompetencē ir sadarbībā ar sociālo aprūpētāju izstrādāt klienta sociālās aprūpes/sociālās rehabilitācijas plānu un to realizēt. Savukārt vispārējās aprūpes māsas kompetence Centra sociālās aprūpes un sociālās rehabilitācijas procesa norises kārtībā ir definēta kā primārās aprūpes ārstu noteikto ārstniecības procesu koordinēšana. Negatīvi vērtējams, ka vizītes laikā Centra atbildīgie darbinieki nevarēja sniegt skaidru un pilnīgu informāciju par pozicionējamo klientu skaitu.

5.3. Ēdināšana

Atbilstoši Centra administrācijas sniegtajai informācijai Centrā ir izmitināti trīs klienti, kuriem ir diagnosticēts cukura diabēts. Vizītes laikā konstatēts, ka klientiem ar cukura diabētu netiek nodrošināta atsevišķa ēdienkarte. Rezultātā trīs klienti ar cukura diabētu saņem tādu pašu ēdienu kā pārējie klienti. Minētā prakse neatbilst Ministru kabineta 2012.gada 13.marta noteikumu Nr. 172 “Noteikumi par uztura normām izglītības iestāžu izglītojamiem, sociālās aprūpes un sociālās rehabilitācijas institūciju klientiem un ārstniecības iestāžu pacientiem”⁹ 3. pielikuma 4. punktam, kas paredz, ka ilgstošas sociālās aprūpes un sociālās rehabilitācijas institūciju klientiem, kuriem diagnozes vai veselības stāvokļa dēļ ir nepieciešama diētas korekcija, nodrošina ārstējošā ārsta noteiktu diētu, ko sastādījis par diētu izstrādi atbildīgais speciālists, ietverot ēdienreizu biežumu, uzturvielu palielināšanu vai samazināšanu, ēdiena konsistenci, ēdiena gatavošanas tehnoloģijas un citus parametrus. Jāuzsver, ka cukura diabēta ārstēšanā būtiska nozīme ir atbilstošam uzturam un uztura režīma ievērošanai. Centra atbildīgie darbinieki norādīja, ka klientiem ar cukura diabētu ēdienreizēs netiek pasniegta baltmaize, saldie ēdieni un cukurs. Vienlaikus vienam no klientiem ar cukura diabētu Tiesībsarga biroja darbinieki uz nakts skapīša novēroja burku ar medu. Tādējādi

⁸ [Pozicionēšana vispārējā aprūpē klīniskais algoritms.](#) [aplūkots 10.08.2026.].

⁹ [Ministru kabineta 2012. gada 13. marta noteikumi Nr. 172 “Noteikumi par uztura normām izglītības iestāžu izglītojamiem, sociālās aprūpes un sociālās rehabilitācijas institūciju klientiem un ārstniecības iestāžu pacientiem”](#) [aplūkoti 06.08.2026.].

rodas šaubas, kādā veidā Centra atbildīgie darbinieki nodrošina pienācīgu uzraudzību pār klientu ar cukura diabētu ēdināšanu.

Vizītes dienā Tiesībsarga biroja darbinieki novēroja Centra klientu ēdināšanas procesu un konstatēja, ka klientiem, ēdot kotletes, tika izsniegtas tikai karotes. Klientiem nebija nodrošināti citi atbilstoši galda piederumi, tostarp dakšas un naži.

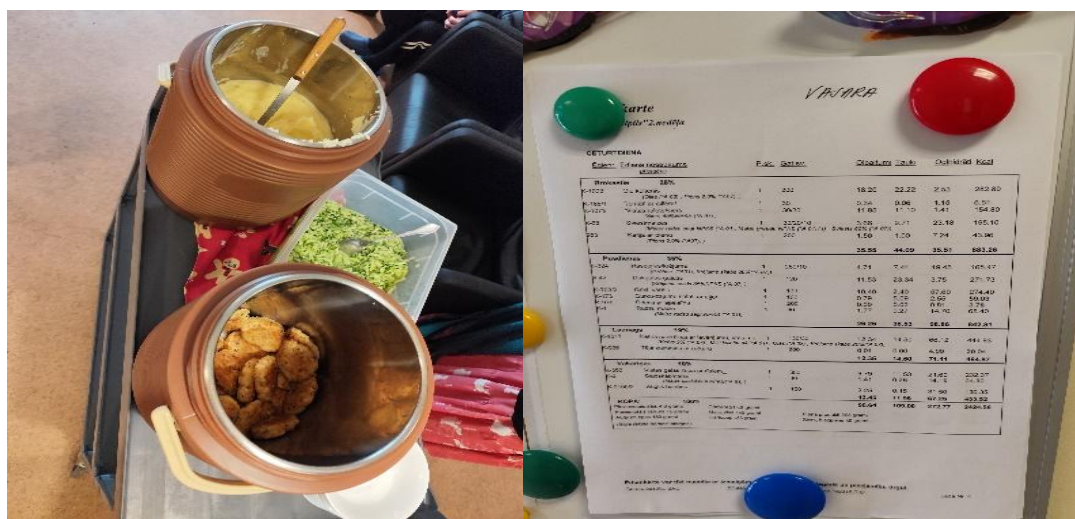
Ēdināšanas procesa organizēšanā būtiska nozīme ir ne tikai ēdiena kvalitātei un uzturvērtībai, bet arī tam, lai klientam būtu nodrošināti viņa individuālajām vajadzībām un ēdiena veidam atbilstoši galda piederumi. Kotletes un citi ēdieni, kuru lietošanai atbilstošāks ir nazis un dakša, būtu jāpasniedz, nodrošinot klientiem iespēju izmantot visus nepieciešamos galda piederumus.

Atbilstošu galda piederumu nodrošināšana ir saistīta arī ar klienta pašaprūpes prasmju, patstāvības un cieņpilnas ēdināšanas pieredzes veicināšanu. Satversmes tiesa ir atzinusi, ka no cilvēka cieņā balstītas sociāli atbildīgas valsts principa izriet valsts pienākums rūpēties par taisnīgu sociālo kārtību, mazinot sabiedrībā sociālās atšķirības, sekmējot sociālo iekļaušanu un katrai iedzīvotāju grupai sniedzot iespēju dzīvot tādu dzīvi, kas atbilst cilvēka cieņai.¹⁰ Īpaši būtiski tas ir ilgstošas sociālās aprūpes institūcijā, kur ēdināšana ir ikdienas dzīves sastāvdaļa un tās organizēšanai būtu jāveicina klienta līdzdalība un maksimāli iespējama patstāvīga rīcība, nevis nepamatoti jāierobežo klienta iespējas izvēlēties un izmantot viņam piemērotus galda piederumus.

Vienlaikus, ņemot vērā Centra klientu atšķirīgo veselības, funkcionālo un kognitīvo stāvokli, galda piederumu izvēlē būtu jāņem vērā katra klienta individuālās vajadzības un drošības riski. Ja konkrētam klientam veselības vai funkcionālā stāvokļa dēļ nav droši izmantot noteikta veida galda piederumus, būtu jānodrošina individuāli piemērots risinājums, nevis visiem klientiem pēc noklusējuma jāierobežo pieejamo galda piederumu klāsts.

Ņemot vērā minēto, Centram ir jānodrošina, ka klientiem ēdienreizes laikā ir pieejami ēdiena veidam atbilstoši galda piederumi, tostarp karotes, dakšas un naži, vienlaikus individuāli izvērtējot katra klienta spējas tos droši izmantot.

¹⁰ [Satversmes tiesas 2020. gada 9. jūlija spriedums lietā Nr. 2019-27-03](#), 20.1. punkts. [aplūkots 18.08.2026.].

5.4. Tehnisko palīgīdzekļu pieejamība

Saskaņā ar Centra administrācijas sniegto informāciju klientiem tiek nodrošināta iespēja saņemt un lietot nepieciešamos tehniskos palīgīdzekļus. Pārsvārā tehniskos palīgīdzekļus nodrošina paši Centra klienti vai viņu tuvinieki. Tomēr vizītes laikā konstatēts, ka vienam Centra klientam pieejamais tehniskais palīgīdzeklis (ratiņkrēsls) ir ļoti slīktā tehniskā stāvoklī – 15 gadus vecs, stipri nolietots un tam nestrādā bremzes. Tiesībsarga biroja darbinieki vizītes laikā uzreiz norādīja Centra atbildīgajiem darbiniekiem uz nepieciešamību nekavējoties nomainīt attiecīgajam klientam tehnisko palīgīdzekli.

Centra administrācijas pienākums ir nodrošināt ikvienam klientam viņa vajadzībām individuāli pielāgotus tehniskos palīgīdzekļus, kā arī regulāru tehnisko apkopi visiem tehniskajiem palīgīdzekļiem, lai savlaicīgi risinātu jautājumus par to maiņu vai remontu. Vizītes laikā konstatēts, ka Centrā nav izstrādāta vienota kārtība attiecībā uz klientu nodrošināšanu ar tehniskajiem palīgīdzekļiem, kā rezultātā nav iespējams viennozīmīgi izsekot, vai palīgīdzeklis atbilst klienta individuālajām funkcionālajām vajadzībām. Vizītes laikā radās šaubas par to, vai Centra

administrācija pietiekamā mērā pārliecinās, ka izmantotie tehniskie palīgīdzekļi nerada drošības apdraudējumu klientiem.

Rekomendācijas:

- 1. Aicinu Centra administrāciju** nodrošināt klientu personīgās higiēnas pasākumu veikšanu atbilstoši Ministru kabineta 2000. gada 12. decembra noteikumos Nr. 431 “Higiēnas prasības sociālās aprūpes institūcijām” noteiktajām prasībām.
- 2. Aicinu Centra administrāciju** nodrošināt, ka lēmumus par klientu pozicionēšanu pieņem ārstniecības persona. Papildus aicinu izstrādāt pārskatāmu un precīzu kārtību, kādā tiek veikta un dokumentēta klientu pozicionēšanu.
- 3. Aicinu Centra administrāciju nekavējoši** izstrādāt atsevišķu ēdienkarti Centra klientiem, kuriem ir ārsta apstiprināta diagnoze – cukura diabēts, atbilstoši normatīvajos aktos noteiktajām prasībām.
- 4. Aicinu Centra administrāciju** garantēt Centra klientiem cieņpilnu ēdināšanu, nodrošinot ar visiem nepieciešamajiem galda piederumiem.
- 5. Aicinu Centra administrāciju nekavējoši** nodrošināt Centra klientiem nepieciešamos tehniskos palīgīdzekļus, tostarp to maiņu vai remontu. Papildus izstrādāt precīzu kārtību, lai sekotu tehnisko palīgīdzekļu drošumam un tehniskajam stāvoklim.

6. Klientu līdzdalība nodarbībās un brīvā laika pavadīšanas iespējas Centrā

Vizītes dienā Tiesībsarga biroja darbinieki neguva pārliecību, ka Centra klientiem tiek nodrošinātas Latvijas Republikas normatīvajos aktos norādītās nodarbības un brīvā laika pavadīšanas iespējas. Ministru kabineta 2017. gada 13. jūnija noteikumu Nr. 338 “Prasības sociālo pakalpojumu

sniedzējiem”¹¹ 54.5., 54.6. apakšpunkts un 57. punkts paredz, ka pilngadīgo aprūpes institūcija klientam atbilstoši viņa funkcionālajam stāvoklim nodrošina brīvā laika aktivitātes, relaksējošās nodarbības, pastaigas svaigā gaisā un apstākļus saturīgai laika pavadīšanai.

Centra atbildīgie darbinieki nespēja uzrādīt Tiesībsarga biroja darbiniekiem Centra klientu nodarbību un brīvā laika pavadīšanas grafikus. Turklāt Centra klientiem nav izstrādāts nodarbību un aktivitāšu plāns 2026. gadam. Sarunās ar Centra klientiem Tiesībsarga biroja darbinieki noskaidroja, ka viņi savu brīvo laiku pavadā, lasot grāmatas, spēlējot galda spēles vai skatoties televizoru. Jāatzīmē, ka arī vizītes dienā Tiesībsarga biroja darbinieki novēroja, ka atpūtas telpā daži klienti spēlēja galda spēles un skatījās filmu.

Saskaņā ar vizītes laikā iegūto informāciju, tostarp klientu un Centra darbinieku stāstīto, regulāras pastaigas svaigā gaisā netiek nodrošinātas visiem Centra klientiem. Klienti ar smagiem funkcionāliem traucējumiem, tostarp guļošie klienti un personas, kurām pārvietošanās laikā nepieciešams pastāvīgs citas personas atbalsts, pastaigās ārpus Centra telpām netiek regulāri izvesti. Jāuzsver, ka Eiropas Cilvēktiesību tiesa savā judikatūrā ir atzinusi, ka personas ilgstoša turēšana aprūpes iestādē bez iespējas doties pastaigās svaigā gaisā var radīt cilvēka cieņu aizskarošus un necilvēcīgus apstākļus.¹²

Šāda situācija rada bažas par to, vai Centrs atbilstoši klientu individuālajām vajadzībām nodrošina viņiem iespēju regulāri uzturēties svaigā gaisā un ārpus iekštelpām. Klienta funkcionālie traucējumi vai nepieciešamība pēc cita cilvēka palīdzības pārvietošanās laikā pati par sevi nevar būt pamats tam, lai personai netiktu nodrošināta iespēja iziet ārpus telpām. Gadījumos, kad persona pati nespēj pārvietoties vai tai nepieciešams būtisks atbalsts, Centram ir jānodrošina atbilstoši organizatoriski un praktiski risinājumi, lai visi klienti varētu īstenot savas tiesības atbilstoši to individuālajām vajadzībām un iespējām.

CPT ir norādījusi, ka katru dienu neatkarīgi no laika apstākļiem jābūt pieejamām pastaigām svaigā gaisā. Āra atpūtas zonās jābūt vietai, kur klienti var patverties no lietus un saules. Atbilstoša apgērba trūkums nedrīkst būt iemesls pastaigu svaigā gaisā nepiedāvāšanai. Jācenšas nodrošināt, ka visiem klientiem ir iespēja izmantot neierobežotu piekļuvi pastaigām svaigā gaisā dienas laikā, ja vien

¹¹ [Ministru kabineta 2017. gada 13. jūnija noteikumi Nr. 338 "Prasības sociālo pakalpojumu sniedzējiem"](#) [aplūkoti 06.08.2026.]

¹² [Eiropas Cilvēktiesību tiesas 2024. gada 19. novembra spriedums lietā Clipea and Grosu v. The Republic of Moldova](#), 73. punkts. [aplūkots 18.08.2026.].

viņiem nav jāatrodas telpās saistībā ar ieplānotām aktivitātēm. Personālam jāgarantē iemītnieku drošība, kad viņi atrodas ārā, un jāsniedz nepieciešamā palīdzība visiem iemītniekiem, kuriem ir fiziski traucējumi.¹³

Līdz ar to Centram ir jānodrošina, ka pastaigas un uzturēšanās svaigā gaisā tiek organizētas visiem klientiem, tostarp personām ar smagiem funkcionāliem traucējumiem, ņemot vērā katra klienta veselības stāvokli, funkcionālās spējas un nepieciešamo atbalsta apjomu. Ja klientam nepieciešama palīdzība pārvietošanās laikā, Centram jānodrošina nepieciešamais personāla atbalsts un piemēroti tehniskie palīg līdzekļi, lai klienta funkcionālais stāvoklis praksē nekļūtu par šķērslī viņa iespējai regulāri uzturēties ārpus telpām.

Rekomendācijas:

- 1. Aicinu Centra administrāciju nekavējoši** izstrādāt brīvā laika pavadīšanas un nodarbību plānus, ņemot vērā Centra klientu individuālās spējas un vēlmes.
- 2. Aicinu Centra administrāciju** nodrošināt visiem Centra klientiem pilnvērtīgas brīvā laika pavadīšanas iespējas, tostarp regulāras pastaigas svaigā gaisā, īpašu uzmanību pievēršot Centra klientiem ar funkcionālajiem traucējumiem.

7. Centra darbinieku skaits

Saskaņā ar Ministru kabineta 2017. gada 13. jūnija noteikumu Nr. 338 "Prasības sociālo pakalpojumu sniedzējiem" 52. punktu pilngadīgo aprūpes institūcija sociālo pakalpojumu sniegšanā iesaista sociālo darbinieku, sociālo aprūpētāju, sociālo rehabilitētāju un aprūpētāju. Atbilstoši Centra administrācijas sniegtajai informācijai Centrā ir nodarbināti astoņi darbinieki, tostarp viena sociālā darbiniece, viena sociālā aprūpētāja, divas aprūpētājas, apkopēja, veļas mazgātāja, saimniecības daļas vadītājs un viena medicīnas māsa.

Pēc vizītes, 2026. gada 27. jūlijā, Tiesībsarga biroja darbinieki nosūtīja Centra administrācijai informācijas pieprasījumu. Atbilstoši Siguldas novada pašvaldības Sociālās aprūpes centra vadītājas Olgas Volosatovas sniegtajai atbildei ikdienā nepieciešamo aprūpi 32 Centra klientiem nodrošina divas aprūpētājas un viena sociālā aprūpētāja. Savukārt sociālais darbinieks un sociālais rehabilitētājs ir nodarbināti uz pusslodzi. Centra administrācija norādīja, ka nakts laikā nepieciešamo aprūpi nodrošina tikai viena aprūpētāja, kas nav pieņemami. Ņemot vērā to, ka Centrā

¹³ [Eiropas Komitejas spīdzināšanas un necilvēcīgas vai pazemojošas rīcības vai soda novēršanai \(CPT\) 2020. gada 21. decembra Faktu lapa "Personas, kurām atņemta brīvība sociālās aprūpes iestādēs"](#) 12. punkts.[aplūkots 03.08.2026.].

pakalpojumus saņem arī guļoši klienti un personas ar funkcionāliem traucējumiem esošais aprūpes personāla skaits nav pietiekams, lai nodrošinātu pilnvērtīgu aprūpi un uzraudzību, tostarp nakts laikā. Līdz ar to pastāv risks, ka aprūpes personāla trūkuma dēļ savlaicīgi netiek nodrošināti visi nepieciešamie aprūpes pasākumi, piemēram, personīgās higiēnas nodrošināšana.

Vizītes laikā Tiesībsarga biroja darbinieki konstatēja, ka Centrā nav organizēta sociālās aprūpes personāla darba uzraudzība. Proti, nav izstrādāta iekšējās kontroles un uzraudzības sistēma pār zemāka līmeņa darbinieku faktiski veikto darbu. Vizītes laikā Centra vadītāja Sandra Balode nespēja norādīt, kā tiek kontrolēta un uzraudzīta aprūpes personāla veikto pienākumu izpilde. Turklāt S. Balode norādīja, ka viņa neatrodas Centrā katru dienu, bet tikai divas līdz trīs reizes nedēļā. Šāda situācija rada bažas par savlaicīgas un pilnvērtīgas Centra klientu tiesību un interešu aizsardzības nodrošināšanu. Centra vadītājam kā iestādes vadītājam ir jāuzrauga darbinieku pienākumu izpilde un jāspēj operatīvi reaģēt ārkārtas situācijās. Ņemot vērā minēto, pastāv risks, ka, vadītājam Centrā atrodoties tikai divas līdz trīs reizes nedēļā, minēto pienākumu efektīva izpilde var tikt apgrūtināta.

Tāpat vizītes laikā tika noskaidrots, ka Centra medicīnas māsa ir nodarbināta uz pusslodzi. Turklāt vizītes dienā medicīnas māsa atradās ikgadējā atvaļinājumā un viņas aizvietošana netika nodrošināta. Faktiski tas nozīmē, ka Centra medicīnas māsas prombūtnes laikā nav nodrošināta klientu veselības aprūpes jautājumu risināšana, izņemot Neatliekamās medicīniskās palīdzības dienesta (turpmāk – NMPD) izsaukšanu ārkārtas gadījumos. Ārstniecības personāla trūkums noved pie tā, ka bieži tiek izsaukts NMPD.¹⁴ Medicīnas māsas klātbūtne Centrā ir būtiska, lai regulāri uzraudzītu klientu veselības stāvokļa izmaiņas un nepieciešamības gadījumā nodrošinātu nepieciešamo speciālistu iesaisti. CPT uzsver, ka atbilstoši klientu vajadzībām un iestādes lielumam regulāri jānodrošina vispārējās prakses ārsta vai psihiatra klātbūtne, kā arī vienmēr jābūt nodrošināta vismaz vienas medicīnas māsas klātbūtne, tostarp nakts laikā.¹⁵

Rekomendācijas:

- 1. Aicinu Centra administrāciju** izvērtēt esošo darbinieku skaitu atbilstoši Centrā esošo klientu skaitam.
- 2. Aicinu Centra administrāciju** nodrošināt Centra klientiem iespēju pilnvērtīgi un savlaicīgi risināt veselības jautājumus Centrā, atbilstoši katra klienta individuālajām vajadzībām.

¹⁴ [CPT ziņojums Latvijas valdībai par CPT vizīti Latvijā no 2016. gada 12. līdz 22. aprīlim](#), 146. punkts. [aplūkots 06.08.2026].

¹⁵ [Eiropas Komitejas spīdzināšanas un necilvēcīgas vai pazemojošas rīcības vai soda novēršanai \(CPT\) 2020. gada 21. decembra Faktu lapa "Personas, kurām atņemta brīvība sociālās aprūpes iestādēs"](#) 19. punkts. [aplūkots 06.08.2026].

Tiesībsarga biroja darbinieku rīcībā ir Labklājības ministrijas 2025. gada 10. oktobra akts Nr. 2025-10 par pārbaudi Siguldas novada pašvaldības Sociālās aprūpes centra struktūrvienībā “Sociālās aprūpes māja “Mālpils”” (turpmāk – Akts). Iepazīstoties ar Aktā konstatēto, secināms, ka 2025. gada 29. aprīlī Labklājības ministrijas darbinieki veica pārbaudi, lai izvērtētu Centra sniegtā sociālā pakalpojuma atbilstību Latvijas normatīvo aktu prasībām. Aktā ir sniegti 24 ieteikumi ar dažādiem izpildes termiņiem (2026. gada 1. aprīlis, 2026. gada 1. jūlija un 2027. gada 4. janvāris). Pēc Tiesībsarga biroja darbinieku vizītes konstatēts, ka daļa no Aktā norādītajiem ieteikumiem nav pilnībā izpildīti, lai gan atsevišķu ieteikumu izpildes termiņš vizītes dienā (2026. gada 23. jūlijā) jau bija beidzies. Vēršu uzmanību, ka Centram ir pienākums ieviest uzraugošās institūcijas sniegtos ieteikumus noteiktajos termiņos, lai nodrošinātu sniegtā sociālā pakalpojuma atbilstību normatīvo aktu prasībām un novērstu konstatētos pārkāpumus.

Par sniegto rekomendāciju izpildi un plānotajām aktivitātēm to izpildei lūdzu informēt **līdz 2026. gada 30. septembrim.**

Pateicos par vizītes laikā sniegto informāciju un sadarbību ar Tiesībsarga biroja darbiniekiem!

Ar cieņu
tiesībsardze

Karina Palkova